

www.unijakm.org

УНИЈА

ИНФО

 UNHCR
The UN Refugee Agency

Број 81.

Год. VII

Београд

2011.

Бесплатан примерак

ISSN 1820-3531

Издавање овој Билтена омогућио је Високи комесаријат за избеглице (UNHCR)

There are over 10 million refugees who have lost everything.
Više od 10 miliona izbeglica u svetu izgubilo je sve.

1 refugee without hope is too many.

Čak i 1 izbeglica bez nade je previše.

Support World Refugee Day June 20. Do 1 thing - visit www.unhcr.org

Podržite Svetski Dan Izbeglica 20 jun. Uradite 1 stvar - posetite www.unhcr.org

UNHCR
The UN Refugee Agency

**ОБЕЛЕЖЕН МЕЂУНАРОДНИ ДАН
ИЗБЕГЛИХ И РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА
(стр. 9.)**

ДРЕНОВЧАНИ НА ПРАГУ СВОЈИХ ДОМОВА

Повратком шест носилаца домаћинства, тренутно смештених у село Видање, након дванаест година, започео је процес повратка у међохијско село Дреновац.

стр. 7.

ЗРНО ПО ЗРНО, ПОГАЧА...

Двадесет година своја рада идуће године треба да обележи Комесаријат за избеглице Републике Србије (КИРС). КИРС је увео праксу да се макар једном годишње одржи састајак на коме ће се окупили посленици на овом шешком послу да би се сагледало шта је урађено и шта још треба урадити. Пет састајак иаке врше одржан је на Тари, 7. и 8. јуна.

стр. 10.

НАЗИРЕ СЕ РЕШЕЊЕ

Да ли ће две породице ускоро наустити Колективни центар "Трмбас", у Крајувцу, у ком су смештене од 2004. године? Срећа им се полако смеши, али не само зато што су је чекали већ више због тога што су јој ишли у сусрет радећи, надничећи и стварајући.

стр. 12.

ПОТЕНЦИЈАЛ - ПРИРОДНИ РЕСУРСИ

Општина Клокови тренутно има преко 5200 становника, од тога 73 процена су лица српске националности, 25 процена чине албанска заједница, док Роми чине око два посто. Бањски туризам и пољопривреда су највећи потенцијал општине.

стр. 16.

НАГЛАСАК НА ПРАВНОЈ ПОМОЋИ

Крајем априла, Канцеларија Унија М, наставила је своје активности на Косову и Међохији. Тренутно у просторијама Уније М највише пажње посвећено је имплементацији пројекта правне помоћи.

стр. 22.

ПЛАН ЗА ОБНОВУ

Ове године Врбичанци су обишли село и прославили славу. На таквим скујовима рађају се разне идеје и праве планови. Врбичанци крећу скромно, са идејом да обнове цркву, а након тога и своје девастиране домове.

стр. 24.

ДАН КАД СУ СВИ ПОБЕДИЛИ

Поводом Светског дана избеглица, 20. јуна, Унија је у Бајтајници организовала турнир у одбојци за девојчице и турнир у малом фудбалу за дечаке, узраста до 15 година, чији су родитељи избегли са простора Хрватске и Босне и Херцеговине, као и децу родитеља расељених са простора Косова и Међохије.

стр. 26.

КРАЈЕМ ЈУЛА У ПРИЗРЕНУ СЕ ОЧЕКУЈЕ УСЕЉЕЊЕ ДЕВЕТ КУЋА У ПРВОМ УРБАНОМ ПОВРАТКУ НА КИМ У НАСЕЉУ ПОТКАЉАЛА

ОДРЖИВОСТ ПОВРАТКА “ГРАДИ” ПОТКАЉАЈУ

Већина званичника чије су организације учествовале у спровођењу овог пројекта, било да се ради о Министарству за заједнице и повратак, амбасади Велике Британије, локалним властима, Данском савету за избеглице, сагласни су у томе да у зависности од одрживости овог пројекта, постоје добри изгледи да се почне са изградњом и реконструкцијом великог броја уништених српских кућа у најпожељнијем призренском насељу Поткаљаји. Осам повратника углавном је задовољно брзином и квалитетом изградње, али, како нам рекоше, не и са свим оним што им је уз то обећано у неформалном разговору након церемоније отварања градилишта.

Непосредно по доласку у Призрен, навратили смо у порту цркве Богородице Љевишке где су смештене породице чије се куће налазе у завршној фази изградње. Већина њих је овде од како су кренули радови на обнови њихових кућа, крајем прошле године. Прате сваки корак и свакодневно обилазе градилишта, како би се уверили у квалитет градње. И готово да немају примедби.

ОБЕЋАЊЕ

Ипак, одређених замерки има. То су нам потврдили носиоци породичних домаћинстава са којима смо разговарали у конаку цркве, а након тога заједнички обишли

саграђене куће изнад Саборне цркве Светог Ђорђа. Приликом посете представника Министарства за зајед-

ЦРКВА ЗА КОРАК ИСПРЕД

Црква је и у Призрену била претходница свему када је у питању опстанак и повратак српске заједнице и о томе смо за коментар замолили протојереја Александра Нашпалића.

“Као што видите, после 17. марта, храм Светог Ђорђа је обновљен. Епископ је устоличен, са Призреном је, ту долази, обилази. Администрација се још није вратила, али епископ је ту, свештеник је ту са својом породицом, у цркви је ситуација скоро онаква какава је била и раније. Пре сам живео на Брезовици и онда бих долазио и обилазио парохију по потреби. Али сада је много боље. Свештеник је ту, има назнака и неких планирања да се и Призренска богословија од септембра обнови и саживи и да се ту врате ученици првог разреда. Надам се уз божију помоћ да ће то тако и бити. Да ће живот кренути тамо где је стао 1999. године. Преостаје да се и народ врати, јер црква без народа не може да функционише. То је живи организам који чине епископ, свештеник и народ”, истиче **Александар Нашпалић**, донедањи парох у Призрену.

Са повраћницима пред конаком цркве

нице и повратак зони изградње 7. јуна, повратници су од њих затражили да им се око кућа, због ерозије терена, осигурају потпорни зидови. Том приликом, како кажу, тражили су да им се направе и дворишни зидови (ограда) са уличном капијом, омогући одређен број комада црепа за случај да се неки због временских непогода полупају и сви они су били јединствени у захтеву да истог дана за све куће буде заједничко усељење. У случају да се не испуне њихови захтеви они неће присуствовати усељењу, саопштили су то у писменом облику, а поновили и нама.

Писмо овакве садржине отишло је до Министарства за заједнице и повратак, председника и потпредседника СО Призрен, као и до Данског савета за избеглице који имплементира овај пројекат.

ОДГОВОР

Врло брзо стигао је одговор из Министарства потписан од саветника за заједнице **Ивице Танасијевића** и то углавном негативан. У писму достављеном поврат-

Призренци испред куће Симке Мирић

ницима стоји да је на састанку Управног одбора презентован њихов захтев и да су се представници Министарства, амбасаде Велике Британије и Данског

савета за избеглице, сагласили са тим да се само једној кући (породица **Шталњонић**) направи потпорни зид и то из безбедносних разлога, док за друге куће таква потреба тренутно не постоји. Још је образложено да планом буџета није предвиђена ставка за ограђивање дворишта, те да у складу са тим не постоје средства за њихову изградњу. Истовремено, у одговору стоји да су Министарство за заједнице и повратак, Влада Велике Британије, општина Призрен, уложили велика средства и људске ресурсе преко свог имплементационог партнера Данског савета да расељенима омогући најбоље услове за повратак у град Призрен. Посебно су нагласили да је пружена помоћ у оквиру овог пројекта знатно већа од свих других до сада урађених повратничких пројеката.

Представник Данског савета у Призрену **Петрит Блаца**, за наш часопис је потврдио да је **Радојица Томић**, министар за заједнице и повратак, рекао на састанку Управног одбора (борда) пројекта "Одрживи

Петрит Блаца

повратак у град Призрен "да тренутно средстава нема, што не значи да их неће бити за неколико месеци. Наравно под условом да ови људи остану да живе овде и да то заиста буде одрживи повратак. Блаца је додао да је лично предложио повратницима да се може обезбедити цемент и камење како би људи сами могли правити ограде око кућа, али да то није прихваћено са одобравањем. Повратници морају да схвате да је ово хуманитарна помоћ, а не ратна штета и да ће да усеље у јако добро изграђене куће, много боље него што су колективни центри у којима се неки од њих сада налазе, истакао је Блаца.

Било како било до краја јула, куће би требало да буду усељене, па ће ствари бити много јасније, а о чему ћемо вас шире информисати у наредном броју Унија ИНФО.

ГРАДИЛИШТЕ

У међувремену, наша екипа је разговарала и са потпредседником општине, задуженим за заједнице **Орханом Лопаром** о овом пројекту, а потом отишла да се увери у тренутно стање изграђених кућа. Готово

ОРХАН ЛОПАР, ПОТПРЕДСЕДНИК ОПШТИНЕ ПРИЗРЕН

ПОТКАЉАЈА ОГЛЕДАЛО ПРИЗРЕНА

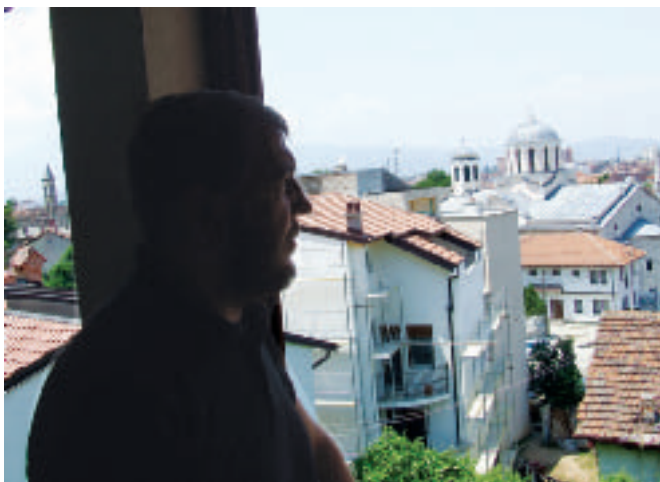
- Ми на припремама и реализацији пројекта "Одрживи повратак у град Призрен" радимо већ 3-4 године. Ово је први повратак расељених лица у урбану средину на читавом Косову. Већина кућа је пред завршетком, очекују се само завршни радови и да на свечан начин људима уручимо кључеве - рекао нам је, приликом разговора у његовој канцеларији Орхан Лопар, потпредседник општине задужен за питање заједница.

Орхан је нагласио да је Призрен најтолерантнији град на Косову и вероватно на Балкану, да су овде људи живели и да ће живети заједно, што управо показује и овај пример повратка у само језгро Призрена.

- Мени је циљ да се среди Поткаљаја, један од најважнијих делова града, који сада не изгледа тако репрезентативно. Сви знамо да су српске куће запаљене 2004. године, а све наше активности водимо ка томе да се куће тим људима обнове и да они дођу да живе овде. Био сам у Београду, посетили смо тамо расељене Призренце. Узео сам листу од оних људи који су живели некада ту и који су изразили жељу да се врате. Међутим, морам да нагласим да ако не успе овај пројекат повратка, не можемо да очекујемо да ће се кренути са изградњом осталих кућа у Поткаљаји. Сваки пут расељенима на разним састанцима кажем да треба да одлуче да ли су у Београду или у Призрену, јер не можете у исто време да будете на два места. Такође, две недеље тамо, а две недеље овде, то није живот. Сви знамо да је урбана криза свуда и кад сам видео како живе расељени тамо, ја сам им рекао да је сигурно Призрен јефтинији град од Београда и да овде може лакше и боље да се живи него у Београду. Одлука је ипак на њима самима - истакао је Орхан, иначе представник турске заједнице у општинским структурама.

Потпредседник општине је истакао несебичну помоћ Владе Велике Британије и Министарства за заједнице и повратак у реализацији овог пројекта.

- Ми сваке друге недеље правимо састанке борда пројекта у Приштини или Призрену и ја присуствујем тим састанцима, на коме учествују и представници британске амбасаде, Министарства, Данског савета, представници расељених лица. На тим састанцима координишемо активности на спровођењу овог пројекта. Захвални смо Влади Велике Британије јер су они дали највише средстава за реализацију овог пројекта, а истакао бих и активности Министарства за заједнице и повратак, односно Радојице Томића, новог министра, на коме се види да је жељан да ради и да буде успешан у свом послу. Мислим да ће овај пројекат да успе и сматрам да би требало наставити активности са изградњом кућа на Поткаљаји јер је то, признао неко или не, огледало Призрена, закључио је овај рођени Призренац чији корени, како нам рече, на овим просторима потичу од пре шесто година. Са њим смо наставили причу и о школству, здравству, култури, турској драми, међусобној сарадњи и размени културних активности, али о свему томе у неком од наредних бројева.

Протојереј Александар Нашићалић - поглед на Призрен из једне од новоизграђених кућа

свака породица је била поред своје куће, а на наше пријатно изненађење ту смо затекли и некадашњег пароха призренског протојереја Александра Нашићалића који је сада на служби на Брезовици. Он је такође дошао да обиђе направљене куће. Утисак ваших репортера је да су куће добро изграђене, да су светле са много прозора са којих се пружа предиван поглед на град Призрен.

Овде се последња почела градити кућа породице **Мајмаревић**. Она је једина била читава, али оронула и морала је да се руши и поново гради. Када смо раније Мајмаревића затекли поред срушене куће и питали га како се осећа, рекао је да је сада боље, јер је имао срећу да не буде ту када је почело рушење његовог дома. Рече да би то тешко преболео, а овако када је он стигао кућа је била скоро срушена. Данас се највише радова изводи управо на њој и биће, такође, завршена до наведеног рока.

Пред усељењем - кућа породице Гаџић

ПОСЕТА

Радмила Гаџић, чију смо кућу прву посетили, прича нам да је задовољна изградњом и да очекује да се до задатог рока заврше сви предвиђени радови, како би се могли уселити у своје нове-старе домове.

Слично мишљење има и **Славица Зајић**, која се са својим мужем такође налази у порти цркве и жељно ишчекује усељење у своју кућу. Овај брачни пар живи у колективном центру "Рудеш" у Беранама. Она и супруг су пензионери и мисли да би могли сасвим добро да живе овде, ако све буде у реду.

Што се градње куће тиче она је солидно урађена и на то немамо шта да кажемо, прича нам Славица. Одређених примедби има, а оне се односе на то да је кућа мало сужена, да нема потпорног зида и да из куће иза њих цури канализација. Али шта је ту је, много боље је и ово него претходно стање, закључује Славица док је фотографисамо на прозору новоизграђене куће.

Симку Мирић смо затекли код њене куће у тренутку када су је посетили кћерка и зет. Она је задовољна како је кућа израђена и очекује да неће бити безбедносних проблема. На њеној кући налази се и улично осветљење, а поред свих осталих српских кућа провучен је кабал и читав тај крај ће бити добро осветљен. Њена кћерка **Надица** такође изражава наду да ће се ови људи уселити у куће и да је то једна изузетна ствар за читав Призрен. Сматра да би њеним путем требало да крену и остали Призренци, пре свих они из насеља Поткаљаја чије се куће налазе у изузетно лошем стању.

ПОДСТРЕК

Своје мишљење о овом пројекту и уопште о повратку Срба у Призрен, изнео нам је и већ поменути свештеник, Александар Нашпалић.

"Ово је први пут да се нешто конкретно ради у самом граду Призрену од 1999. године откада су Срби отишли. Кренуло је нешто било пре 17. марта 2004. године, нека мала обнова, али је то нажалост у мартовским дешавањима све порушено. Од тада се у самој Поткаљаји и Призрену ништа није радило на повратку. Добро је што је овај пројекат саживео, пре свега за нас, за српску заједницу, односно оно мало Срба што је остало овде. Надам се да ће ово бити подстрек свима онима који су можда намеравали да продају своју имовину, да то не чине. Ова обнова се ради у оном стилу, какве су некад куће биле. Могу да кажем, да су ове новоизграђене куће квалитетне и веома лепе. Чак неке које познајем од раније, сада много лепше изгледају. Зато још једном понављам и гајим наду да ће ово бити подстрек да се Срби врате свом граду, свом родном крају. И још једном да им напоменем да се све оно што је преостало, што није продато, треба обновити и да се све ове куће поново населе српским живљем", поручује отац Александар.

ФЕНИКС

Лагано обилазимо и остале куће и њихове домаћине. Драго им је што су куће скоро готове, али као да носе терет велике одговорности. У оваквој кући је стварно лепо живети, али да ли ће се моћи ако се не врати још српских породица. Други терет је и то што они представљају нешто што би се за српски народ могло слободно рећи птицу феникс. Јер као и она, ове породице и њихове куће се поново јављају на Поткаљаји из пепела. Ако они остану и опстану овде отварају врата за повратак многим другим породицама на простор Поткаљаје. То на неки начин представља додатни притисак на ове људе и заиста им није лако и треба их разумети. А свако онај ко се напије воде на Шадрвану, па макар не био Призренац, као што је аутор овог текста, сваки пут када напушта царски град осећа неку тескобу. Како ли је тек рођеним Призренцима?

Славица Зајић на прозору обновљене куће

А на Шадрвану кочија. Чика **Кадрија** видео да и она може представљати туристички садржај града, а њему донети одређену зараду, јер како нам рече, тешко се овде живи. Многи користе прилику да се провозају Призреном, а на крају још једне посете овом граду и ми смо направили један круг. Да се задржимо још који минут више. До неке наредне прилике. А она нам се пружа већ 28. јула на дан усељења ових кућа. Не би је требало пропустити.

Текст: Жељко Ђекић

Фото: Златко Маврић и Горан Томић

Аутор шекста у „Промоцивној возњи“ Призреном

ПОВРАТАК

ШЕСТ ПОРОДИЦА ИЗ ДРЕНОВЦА НАЛАЗИ СЕ У СЕЛУ ВИДАЊЕ
У ИШЧЕКИВАЊУ ДА ИМ СЕ ИЗГРАДЕ КУЋЕ У ЊИХОВОМ СЕЛУ

ДРЕНОВЧАНИ НА ПРАГУ СВОЈИХ ДОМОВА

Интензивније активности везане за процес повратка у Дреновац вођене су још 2005. године, када је и први пут усвојен Концептни документ за повратак 41 породице у ово село и то у првој фази. Овај пројекат урадила је организација „Божур“, Смедеревска Паланка. Међутим, како је у Дреновцу, крајем деведесетих година, било одређених међуетничких сукоба и несталих и убијених лица са обе стране, иако је и проблем повратка Срба и неалбанаца био евидентан. Политичке воље за решавање повратка Дреновчана, није било годинама и поред ујорности и велике жеље великог броја расељених. Међутим, са повратком ових шест носилаца домаћинства, иренуито смештених у село Видање, након толико година, може се рећи да се процес повратка у ово село покренуо са мртве тачке.

Дреновац је село у општини Клина, које се налази на магистралном путу Пећ-Приштина, удаљено неколико километара од места КLINE.

Село је имало своју школу, месну канцеларију, амбуланту, дом културе, земљорадничку задругу, то јест, све неопходне институције за нормалан живот.

ИСТОРИЈАТ

Средином јуна 1999. године, 109 српских и 11 других породица неалбанаца, укупно 456 становника, напустило је село. Пре две године на конференцији за новинаре Уније у Медија центру у Београду **Ненад Сташић**, изнео је чињеницу да, чак њих 125, жели да се врати. Четворо упорних није хтелo да напусти своје куће и најалост, њихова судбина је непозната. Воде се као нестали. Прогнани из Дреновца настанили су се

Дреновац по одласку Срба (архив НВО Божур)

Дреновчани непосредно по доласку у Видање

широм централне Србије и има их Горњем Милановцу, Чачку, Београду, Великој Плани ...

“Водимо веома тежак живот, наше куће заменили смо разним шупама, колективним смештајима, баракама и разним другим неусловним просторима. Наша радна места замењена су различитим облицима социјалних програма. Пуних десет година пред очима међународне заједнице ми водимо овако тежак живот, упркос израженој жељи за повратком. Као члан Радне групе за повратак, први захтев за повратак поднео сам 2003. године, али се на томе и завршило. У сарадњи са удружењем «Божур» после две године обновили смо захтев са комплет новим концепт документом и нашом упорношћу натерали их да крајем године буде усвојен”, рекао је Сташић, пре две године на конференцији за новинаре коју је организовала Унија. “Привремене институције у општини Клина уврстиле су наш захтев у Општинску стратегију за повратак ИРЛ за 2006. годину. Међутим, ни после три године они не спороводе ни споствене одлуке. Пуне три године не дозвољавају нам “Иди-види” посете, а наши захтеви се одбацују, али и поред тога ми не губимо жељу за повратком. У тој жељи смо јединствени што говори и списак пријављених мештана за повратак, истакао је тада Сташић додајући да највероватније неком не одговара српска енклава, на магистралном путу Пећ-Приштина, на неколико километара од КLINE.

ПОКРЕНУТО СА МРТВЕ ТАЧКЕ

Реаговање Сташића, али и државних органа Србије, невладиног сектора, пре свих удружења “Божур”, полагано је почело да даје резултате. Скоро пет година

након последње “Иди-види” посете, маја 2010. године је одржан информативни састанак на коме су расељени обавештени да ће кроз програм RRK II, који спроводи Дански савет за избеглице, а финансира се средствима Европске уније, бити подржано седам породица којима ће се изградити куће.

Расељени нису били задовољни бројем кућа, али су изразили наду да ће се обезбедити финансије и да ће се створити услови за још већи број повратника у село Дреновац. Након кратког затишја стигао је и 21. јун ове године, дан повратка за шест породица из Дреновца и то за сада само до оближњег Видања. У току путовања код повратника су се смењивали весело расположење што се враћају, али и неизвесност и забринутост везана за безбедан опстанак.

ДОЧЕК У ВИДАЊУ

У Видању, где ће повратници боравити док им се граде куће, дочекали су их мештани и пожелели добродошлицу. Шеф канцеларије за заједнице и повратак у Клини **Милорад Шарковић** се обратио повратницима, пожелео им да се лепо осећају у Видању док се њихове куће не изграде и изразио наду да ће њихов повратак бити одржив. То би, према његовим речима, широм отворило врата другим заинтересованим Дреновчанима да се врате, а њих није мали број.

Добродошлицу повратницима је пожелео и **Пера**

Црвени крст је одрадио свој део посла

Сташић представник Црвеног крста Србије, који је такође пожелео безбедан опстанак и наду да ће Дреновац заживети као и пре 1999. године.

Повратницима је достављена храна, хигијена, постељина, па су се одмах сместили у једну кућу у Видању, док се њихове у Дреновцу не заврше. Тада ће, надамо се, стићи и породице, а са њима и почетак новог - старог живота на својим огњиштима.

Текст и фотографије: **Наташа Вујовић**

КРУШЕВАЦ

ПРЕЗЕНТАЦИЈА ПРОЈЕКТА ПОДРШКЕ ПОВРАТКУ НА КИМ

У другој половини јуна ове године, у сали Дома синдиката у Крушевцу одржана је презентација пројеката подршке повратку на Косово и Метохију. Имплементатори пројекта, Дански савет за избеглице (ДСИ) и Удружење самарићанских радника (ASB) су окупљеним интерно расељеним лицима, представницима релевантних организација и институција као и медијима, представили пројекте “Подршка одрживом повратку” и “Подршка повратку избеглица и интерно расељених лица”.

Пројекти су финансирани од стране Европске уније кроз инструмент предприступних фондова (IPA 2009). Пројекат ДСИ је такође кофинансиран од стране Високог комесаријата Уједињених нација за избеглице.

Пројекти се спроводе у блиској сарадњи са Министарством за Косово и Метохију Републике Србије, а сарађује и са Комесаријатом за избеглице Републике Србије.

Циљ пројекта је допринос решавању проблема избеглица и интерно расељених лица у Републици Србији кроз обезбеђење адекватне подршке и помоћи одрживом повратку. У току трајања пројеката биће подржан повратак на КиМ 125 повратничких породица у периоду од фебруара 2011. до 31. јанура 2013. Године, кроз активности ДСИ и 110 повратничких породица у периоду од фебруара 2011. до 31. јула 2013. године кроз активности ASB.

Пројектима је предвиђено спровођење свеобухватне информативне кампање која ће поред разних информативних активности обухватити и представљање пројекта у градовима-општинама у којима се налази већи број интерно расељених лица (ИРЛ) као и медијима са циљем интензивног информисања ИРЛ, потенцијалних повратника.

Текст и фото: **Златко Маврић**

ШИРОМ СВЕТА ОБЕЛЕЖЕН 20. ЈУН ДАН ИЗБЕГЛИЦА

СРБИЈА ПРВА У ЕВРОПИ

На Међународни дан избеглица, од 43,7 милиона расељених људи у свету, од чега су 15,4 милиона избеглице, Србија је са 275.000 избеглица и расељених на првом месту у Европи и 13. у свету, показују подаци UNHCR-а за прошлу годину. Избеглички статус има још 65.000 људи, док је већина осталих узела личне карте и држављанство Србије. У овом тренутку расељених лица са Косова и Метохије је око 210 хиљада, истичу у Комесаријату за избеглице Владе Србије.

“С обзиром на то да у Србији живи највећи број изузетно угрожених избеглица, процене говоре да је за њихово збрињавање потребно између 300 и 350 милиона евра”, истакао је, поводом Дана избеглица, Едуардо Арболеда, шеф Представништва UNHCR-а у Србији.

У четири земље региона више од 73.000 избеглица живи испод границе сиромаштва, а процене говоре да би за њихово збрињавање било потребно између 500 и 600 милиона евра, изјавио је поводом Међународног дана избеглица шеф канцеларије UNHCR-а у Србији Едуардо Арболеда.

ДОНАТОРСКА КОНФЕРЕНЦИЈА

Високи комесар је 2009. године прогласио Србију за једну од пет држава у свету са продуженом избегличком кризом и договорио се са Владом Србије да оконча поглавље избеглиштва у земљи. На иницијативу српске Владе у марту 2010. године одржана је конференција на којој су учествовале БиХ, Хрватска и Црна Гора у Београду да би се постигао договор око завршетка избегличког поглавља у региону. UNHCR је, у сарадњи са међународним актерима, иницирао регионални процес решавања преосталих питања и завршетка продужене избегличке кризе. У протеклих 18 месеци, четири владе су интензивно сарађивале на изради регионалног пројекта који ће, надамо се, резултати донаторском конференцијом на којој би требало да буде послат још један, последњи, апел донаторима да одвоје средства за решење проблема избеглица у региону.

Србија и даље пружа уточиште великом броју избеглица и интерно расељених лица, а UNHCR се обавезао на наставак помоћи. Уз то, UNHCR Србија сарађује са државним институцијама на налажењу решења за лица у ризику од апатридије и растући број тражилаца азила.

ЗБРИЊАВАЊЕ ИЗБЕГЛИХ И ИРЛ

Влада Србије је идентификовала 45.000 избеглица у стању нужне потребе, БиХ 14.000, Хрватска 8.500 и Црна Гора 6.000, рекао је Арболеда, а све земље урадиле су и реалне пројекције потребних финансијских средстава.

У Србији, према подацима републичког Комесаријата за избеглице, живи више од 700.000 ратом погођених особа са простора бивше Југославије, које чине скоро 10 одсто садашњег становништва, које у њој није живело до 1991. године. Највећи проблем избеглица у Србији, и петнаест година након рата у бившој Југославији, је решавање стамбеног питања и материјалне егзистенције, па држава новим законом покушава да побољша њихов положај.

Ни после 20 година од сукоба на простору бивше Југослав-

ије, проблеми избеглих и расељених нису решени. Највећи проблем са којим се већина суочава је повраћај индивидуалних права и одузете имовине, неисплаћене пензије и динарска девизна штедња, као и неповезан радни стаж.

СВИ МОГУ ДА СЕ ВРАТЕ

Јован Кркобабић, потпредседник Владе Србије изјавио је да смо као држава много учинили да се, без одлагања, реше проблеми свих избеглих из наше земље и да се они у њу могу вратити кад год пожеље.

- Србија има ту несрећу да носи барјак земље са најдужом избегличком кризом у свету и највећим бројем избеглица у Европи - рекао је Кркобабић који је поводом Међународног дана избеглица примио шефа канцеларије UNHCR у Београду Едуарда Арболеду, као и представнике Асоцијације и Коалиције избегличких удружења из Хрватске и Групе 484.

- Србија, због чињенице да се највећи број избеглих људи определили да ту остане и да се integriше, може да рачуна на значајан део средстава од донаторске конференције - каже комесар за избеглице **Владимир Цуцић**, додајући да би се у наредних четири-пет година тако могао решити проблем 16.780 породица.

- Више од 200.000 стекло је држављанство Србије - каже Владимир Цуцић. - Током протекле две године, уз подршку ЕУ, Комесаријат за избеглице успео је да обезбеди помоћ у решавању стамбеног питања и економско оснаживање више од 5.500 породица избеглих и интерно расељених лица и затварање 28 колективних центара. И поред тога, још много их је и даље без крова над главом, без посла, сталне адресе и без наде да ће им бити боље.

Припремио: **Жељко Ђекић**

ЗРНО ПО ЗРНО, ПОГАЧА...

Двадесет година своја рада идуће године треба да обележи Комесаријат за избеглице Републике Србије (КИРС). Двадесет година како се и над ове просторе надвило зло које је принудило несрећне људе да траже помоћ. Сви они долазе пред УНХСР и КИРС јер од бремена бриџа имена других који помажу не памте. Сва помоћ, по њима, долази од ове две установе. КИРС је увео праксу да се макар једном годишње одржи сасстанак на коме ће се окупили посленици на овом тешком послу да би се сагледало шта је урађено и шта још треба урадити. Овога пута то је био први сасстанак такве врсте и одржан је на Тари, 7. и 8. јуна.

Ту су се нашли, с једне стране КИРС са својим регионалним и општинским повереницима, а са друге стране међународне организације које помажу избеглицама и расељеним. Уз њих, били су и представници влада суседних земаља из којих потичу избеглице или у којима постоје проблеми ове врсте настали у ратовима последње деценије прошлог века на развалинама Југославије.

ЗАЈЕДНИЧКИ РАЗРЕШИТИ ПРОБЛЕМЕ

Потпредседник Владе Србије **др Јован Кркобабић** поздравио је све присутне, а посебно представнике Владе Хрватске, Босне и Херцеговине и Црне Горе, који као представници региона присуствују скупу. Истакавши како тежину, тако и хуманост овог ангажовања, замолио их је да и својим сарадницима, надлежним институцијама и својим државама пренесу проблеме са којима су овде упознати на начин који води њиховом разрешавању.

Владимир Цуцић и др Милан Кркобабић

Све земље региона теже истом циљу - уласку у ЕУ. Због тог циља треба остварити стандарде и успоставити принципе ЕУ у које спада и 23. поглавље које је у директној вези са питањима која су покренута на овом скупу. Без разрешења тих проблема неће бити ни уласка у ЕУ.

Зато је др Кркобабић упутио молбу и суседним државама, а и људима ангажованим на овом послу да уложе максималан напор да сву ову проблематику, и бројну и тешку, почевши од станарских права и пензија до повратка на родну грудну и несталих лица, што је могуће више приведу крају у овој, а најкасније у идућој години.

Оно што треба да буде позитиван резултат оваквих сасстанака је дух сарадње између држава, између народа, који ће дати убрзани процес помирења, убрзани процес успостављања добросуседских односа и помоћи једни другима на савладавање препрека на путу за ЕУ.

Јован Кркобабић је на крају замолио да се ови комп-

ликовани и тешки проблеми, који нам на намећу обавезу према овим људима реше што је могуће пре.

АКТИВНОСТИ КИРС-А

Комесар за избеглице **Владимир Цуцић** приказао је активности Комесаријата и дао је преглед популације на коју се односе те активности.

број	мај 2010.	мај 2011.
избеглих лица	86515	74487
расељених лица	210148	210166
повратника по реадмисији	1586	5096
смештених у центар за азил	436	1002

Већ се из табеле може видети да се издвајају четири теме, четири целине које заокупљају пажњу, а још више и активности. Свему томе треба додати и тему обезбеђивање средстава. Према томе, теме су: Проблеми избеглих лица; Проблеми расељених лица; Проблеми повратника по реадмисији и Проблеми тражилаца азила. На почетку излагања комесар за избеглице осврнуо се на повратнике по реадмисији и на тражиоце азила.

Од када је 1. јануара 2008. године ступио на снагу Споразум о реадмисији, расте број повратника по реадмисији, а расте и број тражилаца азила.

Да би се повратници по реадмисији ефикасно прихватили, на аеродрому "Никола Тесла" канцеларија за прихват ради од 0 до 24 часа. Покривени су и други гранични прелази (Аеродром "Константин Велики" у Нишу, прелази код Суботице, Прешева, Сремске Раче..).

Да би се повратницима по реадмисији пружила што боља подршка, коришћен је пројекат "Подршка у реализацији Стратегије за интеграцију повратника на основу Уговора о реадмисији" за који су средства издвојиле Влада Швајцарске (преко SDC) и Влада Лихтенштајна. Тако је одржано 30 радионица у окрузима којима је присуствовало 1616 представника локалних служби.

ПОМОЋ НАУГРОЖЕНИЈИМА

Други скуп тема односио се на избегла лица и интерно расељена лица.

У редовне активности КИРС-а у вези са њима спада спровођење програма интеграције, побољшања услова живота и економског оснаживања, брига о колективним

ЧИЊЕНИЦЕ

центрама и решавање стамбеног питања корисника и смештај у установе социјалне заштите.

Говорећи о помоћи најугроженијим породицама, Владимир Цуцић је навео да је у 2010. години подељено у три расподеле 13 705 пакета хране. Међутим, ове године је већ у првој расподели број захтева био 10.468, а на располагању је 14.000 пакета хране. Одобрена је помоћ за 8.271 породицу. Уз ову помоћ, набављени су лекови за 955 породица, а огрев за 1431 лице.

Посебан осврт Цуцић је направио на обезбеђивање средстава. Она потичу од Републике Србије, затим од Европске уније, ВРМ (САД), и Владе СР Немачке.

Ту је и помоћ Републичке дирекције за имовину, као и других 40 компанија и појединаца који су обезбедили различите врсте помоћи.

Директно је са друштвено одговорним компанијама повезано 50 породица избеглица и ИРЛ.

ЗАТВАРАЊЕ КОЛЕКТИВНИХ ЦЕНТРА

Посебно је истакнута потреба за затварањем колективних центара, јер би се тако побољшали услови живота њихових дотадашњих становника, а ослободила би се и знатна средства за друге видове помоћи.

Управо се следеће излагање односило на колективне центре. О питањима ових центара говорио је **Иван Гергинов**, помоћник комесара за прихват, збрињавање, повратак и интеграцију избеглица.

План постепеног затварања колективних центара наставља се. Од 1996. године, када је било 700 колективних центара, до маја месеца 2011. године на територији Републике Србије тај број је пао на 52 колективна центра у којима је смештено 4.049 лица. Од укупног броја колективних центара на територији Србије ван Косова и Метохије налази се 35 колективних центара са 3.392 смештена лица, док је на територији Косова и Метохије 17 колективних центара са 657 смештених лица.

За 2011. годину планирано је затварање 17 колективних центара. До сада су затворена два колективна центра и то у Врању, КЦ "Дом ученика" и Младеновцу, КЦ ГП "Напред", чиме су обезбеђена решења за укупно 55 интерно расељених лица/породица. Очекује се пресељење лица из КЦ "Забучје" Ужице у домско одељење за старија лица и пензионере.

ВИДОВИ ПОМОЋИ

За лица која су смештена у колективне центре предвиђена су следећа решења:

- ПИКАП - једнократна помоћ у роби и новцу
- откуп домаћинства са окућницом,
- помоћ у грађевинском материјалу,
- смештај у објекте за социјално становање у заштићеним условима
- монтажне куће
- смештај у установе социјалне заштите
- повратак у место претходног пребивалишта
- пресељење у други колективни центар

Незванични колективни центри су објекти у које је усељавање извршено без сагласности Комесаријата. Због тога се са власницима тих објеката није могао склопити уговор

Учесници скупа на Тару

о смештају и исхрани. Разлози су различити - нерешени власнички односи, изузетно лоши санитарно-хигијенски услови, нагомилана дуговања за електричну енергију и комуналне услуге...

На територији Републике Србије (без КиМ) налази се око 40 незваничних колективних центара, од чега је на територији Београда 15.

Расељавање незваничних колективних центара показало се, у пракси, као изузетно тешко јер се већина избеглих, прогнаних и интерно расељених лица, самоинтегрисала у смислу запослења, школовања деце и др.

Зато и одбијају помоћ од стране Комесаријата да наставе живот негде другде, у објектима са којима Комесаријат има склопљен уговор.

У складу са новим Законом о избеглицама, Комесаријат за избеглице планира да, уз помоћ повереника, центара за социјални рад, установа и других надлежних институција, омогући у 2011. години: свим избеглицама у установама и домовима, која су добила решења за пријем у држављанство Републике Србије, пријаву пребивалишта и личну карту, свим осталим лицима помогне у прибављању неопходне документације и подношење захтева за пријем у држављанство. За ово ће бити обезбеђена новчана и правна помоћ, као и други неопходни видови помоћи.

... КАМЕН ПО КАМЕН ПАЛАЧА

До краја скупа заменик комесара за избеглице **Светлана Велимировић** говорила је о истраживању у вези са проценом потреба интерно расељених лица у Србији, а о сарадњи са цивилним сектором **Ивана Анић Ђурко**, самостални саветник, о регионалном процесу решавање преосталих проблема избеглица и расељених лица из ратних сукоба 1991 - 1995. године, касније говорили представници суседних држава - Хрватске, БиХ и Црне Горе, а чија ћемо излагања објавити у наредном броју.

Овај сегмент, везан и за наслов текста, завршићемо изјавом **Килијана Клајншмита**, једног од водећих људи за повратак расељених у UNMIK-у у Приштини. Он је тада рекао како су Немци после краја Другог светског рата имали 12 милиона избеглица, али после шест година нису имали ниједног колективног центра. Оно што г. Клајншмит тада није рекао је податак да је у том периоду Немачка, она Западна, примила ондашњих 3,3 милијарде долара само од САД.

Имајући у виду тај податак и начин како се КИРС налази да обезбеди средства за избегле и расељене, јасно је да се штеди где се може, по оној народној Зрно по зрно погача, камен по камен - палача. А потребно је и једно и друго за све ове људе.

Текст и фотографије: **Бранислав Скробоња**

У ПОСЕТИ ДВЕМА ПОРОДИЦАМА СМЕШТЕНИМ У КОЛЕКТИВНОМ ЦЕНТРУ “ТРМБАС” У КРАГУЈЕВЦУ КОЈЕ ЧЕКАЈУ БОЉИ СМЕШТАЈ

НАЗИРЕ СЕ РЕШЕЊЕ

Да ли ће две породице ускоро напустити Колективни центар “Трмбас”, у Крагујевцу, у ком су смештене од 2004. године? Предвече, после радног времена, представници Удружења “Завичај за повраћај”, су пошли да попију кафу и поразговарају са расељеним лицима смештеним у овом колективном центру. Повод је разговор са два млада породицама, које свих ових година, жрчевићо покушавају да свој животи и животи своје деце (која су и рођена у колективном центру), сместе ван оквира заједничког живота. Срећа им се полако смеши, али не само зато што су је чекали већ више због тога што су јој ишли у сусрет радећи, надничећи и стварајући.

ТЕШКИ УСЛОВИ ЖИВОТА

Ненад Ђорђевић, расељено лице из Ораховца, свих ових година живи са женом и троје деце у колективним центрима.

Ненад Ђорђевић

Прво у КЦ “Браћа Петковић”, а након његовог затварања у КЦ “Трмбас”. Ненад је вредан, млади човек који се не либи латити било каквог посла, како би очувао здраву породицу и једног дана је сместио да живи у условима достојним човека.

Најстарија ћерка **Тања**, тренутно се налази на мору у организацији Црвеног крста, као један од одабраних ђака који похађају предшколску наставу. Остало двоје, ћеркица **Анђелка**, која има две године и која се специјално удесила за сликање и седмомесечни **Недељко**, су ту око нас.

Анђелка и Недељко Ђорђевић

ПОМОЋ У МАТЕРИЈАЛУ

Пре неколико дана, ова дивна породица је добила помоћ у грађевинском материјалу од НВО Група 484. Сада прикупља средства да почне са уградњом истог. Наиме, Ненад се пријавио за овај програм још у мају 2010. године. Пре тога је, уз подршку Микрокредита, који још враћа, купио плац и градњу прилагодио критеријумима који су били неопходни за пружање подршке.

Доста је трајало, каже Ненад, али се исплатило. Сада вредно ради на једној од грађевина у Крагујевцу, како би обезбедио средства за остатак радова.

“Нећемо моћи да се уселимо у нашу кућу ове године, јер треба доста пара за прикључак струје и воде, за раднике и остало, али нас то сада толико не брине.

Ненаду недостају средства за завршетак куће

ЗБРИЊАВАЊЕ

Дарко, Јасмина, Сјаника и Андрија Васиљевић испред колективног центра Трмбас

Надамо се да ће још неко помоћи, како бисмо се коначно иселили из колективног центра. Знамо да ценимо то што смо под окриљем Комесаријата за избеглице и повереништва овде у Крагујевцу, имали какву, такву сигурност да оформимо породице, али живот у колективу је јако тежак. Поготову, када гледате да вам деца одрастају без услова. Ипак, надамо се да ће свему томе врло брзо доћи крај и да ћемо се уселити у своју кућу, закључује Ненад.

ОД ПОДСТАНАРСТВА ДО КОЛЕКТИВА

Породица **Дарка Васиљевића**, такође расељена из Ораховца, има сличну причу. Дарко се са мајком и фамилијом, после избеглиштва 1999. године, обрео у колективном центру у Пријеполу. Ту га је талас једноставно одвукао. Пошто се мајка тешко разболела, а тамо није имао никог свог, дошао је у Крагујевац. Ту није успео да добије смештај ни у једном од колективних центара, па је био принуђен да плаћа закуп и станује

Кућа Васиљевића у измањлици - Да ли ће уселити до Нове године?

као подстанар. У удружењу "Завичај за повратак", дуго знају Дарка и његову борбу са немаштином, мајчином болешћу и што га је у животу снашло, као младог човека. Ипак, на крају је успео да не плаћа кирију, па је смештај добио у колективном центру "Трмбас" 2004. године. Ту су му се родила деца. Укупно њих троје.

ДО НОВЕ ГОДИНЕ У СВОЈОЈ КУЋИ

Дарко вредан млади човек, успео је да купи плац. Захваљујући Микрокредиту и госпођи **Мири Миленковић**, која им излази у сусрет када год за то дозвољавају услови. Није било једноставно наћи жиранта, када немате сталан посао. Без обзира што није легални становник колективног центра, ИНТЕРСОС у Крагујевцу је препознао потребу да помогне овој породици. Ових дана је Дарко добио неопходни материјал да направи

Позирање пред објективом најмлађих сјановника колективног центра Трмбас

кров, покрије кућу, постави прозоре и врата, купатило.... Највише се намучио око добијања дозвола и легализације. Пуне две године је све то трајало и доста коштало. Ова породица планира да се до краја године усели у своју кућу. Уз помоћ мештана Трмбаса воду је успео да прикључи, али остаје проблем струје. Пуно кошта и може да успори усељење ове породице под свој кров. Дарко неуморно ради по грађевинама у Крагујевцу, размишља и да поново оде до госпође Миленковић и затражи мали кредит како би се избавио из колективног смештаја. То је за поштовање и подршку. Нада се да ће им стићи још помоћи од ИНТЕРСОС-а. Обећали су. Ако успе да се усели до краја године, биће то најлепша новогодишња честитка за њега и целу породицу..

Остали смо у колективном центру "Трмбас" пуна два сата. Група деце нас је упорно чекала да их сликамо. И јесмо, онако мале, радознале и безбрижне.

Текст и фотографије: **Доста Палић**

У НИШКОМ ОГРУГУ У ОРГАНИЗАЦИЈИ СРЕЋНЕ ПОРОДИЦЕ ПО ДРУГИ ПУТ ЗА РЕДОМ ОДРЖАНА

ПУТУЈУЋА ЖУРКА

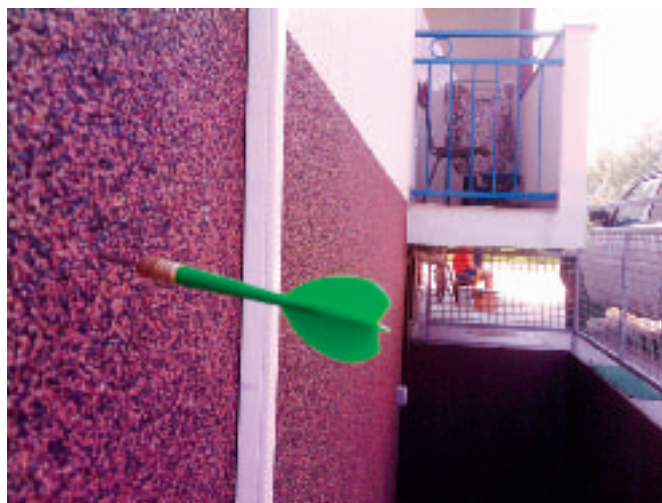
Уз велику организациону и финансијску помоћ UNHCR-а, малишани из колективног смештаја Нишког округа, добили су прилику да се друже са вршњацима из других колективних центара. Хошел "Ес" у Белој Паланци, Зграда за социјално становање у Нишу и Дољевцу су били овогодишње локације које је посетила "Путујућа журка". Ово је дружа година за редом како Срећна породица организује овакву манифестацију поводом обележавања Светског дана избежлица.

МОЈ САН О БУДУЋНОСТИ

Активности су почеле у згради за социјално становање у Дољевцу. Шесторо малишана старијих од петог разреда основне школе се такмичило у игрању пикада, док је четворо малишана млађих од четвртог разреда цртало на тему "Мој сан о будућности". Играјући пикадо, једна стрелица је промашила мету и случајно се заболала у темељ скоро подигнуте зграде за социјално становање у Дољевцу. Сви смо се гласно намејали када је неко од малишана рекао: "Таман смо дошли из колективног центра у зграду, а сад треба да је срушимо". Уз сокове, грицкалице и лепу атмосферу, такмичења су завршена и победници проглашени. Али победници нису одмах добили своје награде, за то су морали да сачекају још који дан...

НЕ ЉУТИ СЕ, ЧОВЕЧЕ

Журка је својим путем кренула даље, следећа станица била је "Зграда" у Нишу. Тамо нас је чекало 24-оро малишана који су се поред пикада и цртања за најмлађе, деца средњег узраста од петог до осмог разреда, такмичили у игрању друштвене игре "Не љути се,

Да нам се зграда не сруши!!!

човече". У пријатној хладовини заједничке просторије зграде, малишани су се трудили ко ће боље и лепше да нацрта како би придобили жири који следећег дана заседа.

Док су млађи цртали и играли, најстарији дечаци су већ почели да праве фудбалску екипу и планове како ће ове године играти против "Паланке". Прошле године утакмица у склопу путујуће журке је завршена у корист дечака из колективног центра из Беле Паланке, али су се нишки дечаци овог пута намерачили на победу и цео дан причали о тој утакмици и правили тактику. Док су се такмичења полако приводила крају, нестрпљивост и неизвесног код фудбалера је расла. Када се кренуло на пут за Белу Паланку, фудбалска екипа је испраћена гласним навијањем осталих малишана. Ипак је то велико ривалство...

Док су се нека деца забављала разним играма...

... дружа су вредно цртала.

ДАНА ИЗБЕГЛИЦА

Велика борба на зеленом шерењу

ПАЛАНЧАНИ ИЗЈЕДНАЧИЛИ

У Белој Паланци нас је такође сачекала нестрпљива група деце, која је само запиткивала: "Где сте, бре, ви, до сад? Једва смо чекали да дођете...". Док су фудбалери из Ниша одморили мало, такмичења у играма су почела. Двадесетпеторо деце се такмичило у истим играма, и док су се малишани уз шале такмичили у цртању и померали фигурице, најстарији су већ завршили пикадо и пожурили својим собама да се пресвуку за фудбалски меч...

Утакмица је почела око 17 часова, када је сунце још било јако. Дечаци су знајући то, искусно понели пар флаша воде и сокова. Није се чекало много на први судијски звиждук јер су се сви у великој жељи спремиле за тили час. После неизвесне утакмице, где се резултат клацкао и водили и једни и други, ипак је на крају успео да победи Ниш и изједначи укупан однос у победама на 1:1.

ПОСЕТА ЗОЛОШКОМ ВРТУ

После дугог и напорног дана сви су пошли на заслужен одмор и у великом ишчекивању... кад ће пре доћи тај понедељак...

Јутро у понедељак, 20. јуна је свануло сунчано и топло. Није могао бити бољи дан за оно што следи. Аутобус је у 8:30 већ чекао децу испред хотела "Ес" у Белој Паланци, а у Нишу су у 10 часова чекали малишани из Ниша и Дољевца. Када смо се се сви укрцали

Лакше пред змијом...

Тренуци предах

у аутобус, седам волонтера Срећне породице, два родитеља и 39-оро деце, аутобус је кренуо пут Јагодине... у зоолошки врт!

Уз веселу атмосферу у аутобусу, стигло се на паркинг испред зоолошког врта. Ту смо у паркићу поред, извршили прикладну доделу награда победницима такмичења, као и за друго и треће место у свим такмичењима. Уз то, гледало се, да свака породица добије по неки поклон, знајући да ће брат поделити то са секом, и обратно.

КАДА ПОНОВО?

Кренула је шетња зоолошким вртом. Уз професионалног водича групи деце је све било много интересантније. Стално су запиткивали понешто, а љубазни водичи су пажљиво одговарали на свако њихово питање. Деца су се сложила на крају да је најинтересантнији био мајмун и упорно су се враћали да гледају њега. Чак су и након ручка који је био на крају посете тражили да се још једном вратимо макар на пет минута, само да га још једном виде. Остали су утисци били подељени, неке се свидео лав и тигар, а неко је више волео медведа и жирафу, а неко чак и змије.

После дугог, лепог али и напорног дана, кренуло се кућама уз питање: "Кад ћемо опет овако да се дружимо, нећемо ваљда да чекамо још годину дана..."

Ми се такође надамо...

Текст и фотографије: Иван Вулићевић

... нешто пред шелевизијском камером.

У ПОСЕТИ ОПШТИНИ КЛОКОТ - ВРБОВАЦ ФОРМИРАНОЈ ПРЕ ГОДИНУ И ПО ДАНА ОД СТРАНЕ КОСОВСКИХ ИНСТИТУЦИЈА

ПОТЕНЦИЈАЛ ПРИРОДНИ РЕСУРСИ

“У састав новоформиране општинске Клокот - Врбовац, поред ова два насеља, припадају и два већа села Могила и Грнчар. Општина тренутно има преко 5200 становника, од којих 73 процена су лица српске националности, 25 процена чине албанска заједница, док Роми чине око два посто целокупне популације. Бањски туризам и пољопривреда су велики потенцијали нашег краја и морамо да их искористимо, пре свега, у заједничком нових радника и подизању општинског стандарда”, каже за Унију ИНФО, Марко Свилановић, заменик градоначелника.

Општина Клокот-Врбовац била је део општине Витина до новембра 2009. године, када су расписани избори након којих је 8. јануара 2010. године конституисана нова општина Клокот - Врбовац, са седиштем у Клокоту. Срби су на тим изборима освојили 65 процената, а Албанци 35 посто гласова. Тако да је српска заједница добила градоначелника и већину ресурса у извршној власти.

Центар Клокот бање

Клокот је познат и по производњи минералне воде, а осим некадашње државне фабрике која је такође приватизована, постоје још три производна погона. Пре свих, истиче се компанија AQVA SANA, која производи минералну воду истог имена, а чији је власник **Срећко Спасић**, угледни привредник са ових простора и истовремено председник српске општине Витина измештене у Врбовцу. Нажалост, због обавеза које су му изненада искрсле Спасић није могао да нас прими, како бисмо поразговарали о активностима српске општине Витина од нашег последњег сусрета пре две године, али и раду његове фирме. Остао је отворен позив, како нам рече Спасић, да још једном посетимо Клокот јер је он Мека за воду, као што је Блиски исток за нафту”.

ИЗВОРИ ПРИХОДА

Доласком нове власти главни проблем са којима се суочавало становништво су били висока стопа незапослености нарочито међу младим људима, лоши услови инфраструктуре (путеви, канализација, јавни превоз, снабдевање водом, електрична енергија) и недостатак лако доступних установа здравствене заштите, прича нам заменик градоначелника Свилановић, иначе по занимању машински техничар за компјутерско конструисање.

Главни извори прихода су пољопривреда и зараде које плаћа косовска администрација, као и примања која стижу из буџета Републике Србије. У самој општини је запослено 55 радника, а и 15 одборника има редовна примања. У бањи Nana Naile примљено је око 100 радника. Приватни бизнис полако хвата залет у већ поменутих бањским леčiliштима и погонима за производњу минералне воде. Ипак, највише прихода могло би се извући из пољопривреде. Овде је плодна земља, али механизација са којом се обрађује је веома застарела. Проблем представља и релативно мало тржиште, констатује Свилановић.

Марко Свилановић

МЕКА ЗА ВОДУ

Клокот се налази на магистралном путу Гњилане-Урошевац и има изузетно богате природне ресурсе. Пре свега, то се односи на минералне лековите воде, па тренутно у Клокоту постоје две бање. Раније је широм КиМ била позната по свом леčiliшту државна установа Клокот бања, која је у међувремену приватизована, а осим ње изграђена је још један приватни бањски комплекс под називом Nana Naile. Тиме су туристички капацитети знатно повећани, а осим бањског туризма Клокот има још неке природне предности. Кроз место протиче река Биничка Морава, а на педесетак километара налазе се позната ски-јалишта на Брезовици.

ИНФРАСТРУКТУРА

“Прикупљањем прихода почели смо тек од октобра месеца прошле године, када су и формиране основне полуге власти. Сада можемо да кажемо да је општина Клокот функционална, односно да служи као сервис грађана. Формиран је и катастар и матична служба, а у току је реализација формирања цивилне регистрације. Што се тиче инфраструктуре урађен је пројекат пута Могила - Врбовац, који је задњих 20 година био у катастрофалном стању, у вредности 660 хиљада еура. У Клокоту је урађена канализација, а донацију смо добили од Министарства локалне самоуправе. Милион евра које смо добили прошле године утрошено је у пројекат асфалтирања улица и тротоара у Клокоту, као и канализација у Грнчару. Тренутно највећа инвестиција у општини је поменути пут Могила - Врбовац”, истиче Свилановић, додајући да када је безбедносна ситуација у питању, задњих година, није било међуетничких сукоба.

ПОВРАТАК

Доста људи је остало на овим просторима, али је велики број њих кренуо пут централне Србије.

“Покушавамо да омогућимо људима да се врате, али највећи проблем представља запослење. Наш градоначелник **Саша Мирковић** је недавно посетио Смедерево и на састанку разговарао са расељенима. Ту су били присутни и људи из Житиње, Трпезе, села у окружењу која не припадају нашој општини. Градоначелник се сложио да и

поред тога ти људи могу да се врате у општину Клокот. Ради се стамбени објекат са 20 станова и свако ко жели да се врати може да поднесе захтев, али да буде прави повратник и да његова породица живи овде. Да би, пре свега нама, али будућим повратницима било боље ми помажемо и здравствене установе, а ове године је градоначелник обезбедио ранчеве и основни школски прибор за све ученике на подручју општине. Међутим, о наведеним стварима много више вам могу рећи људи који заступају ресор образовања, здравства, културе и социјалне политике”, рекао нам је, на крају разговора Марко Свилановић, заменик градоначелника, додајући да велики проблем функционисању општине представља неадекватан простор у коме су смештени, али да ће и то бити врло брзо решено изградњом нове општинске зграде чији се завршетак очекује у мају наредне године.

Забележио: **Милан Кончар** фото: **Горан Томић**

ПОВРАТНИКА ИПАК ИМА

ЦВЕТКОВИЋИ ПОНОВО ЗАЈЕДНО

Многи становници Клокота су 1999. године, из безбедносних разлога, напустили своје место. Један од њих **Миле Цветковић**, учинио је то тешка срца. Боље речено “отерала” га је породица, како би бар неко од њих био на сигурном. Са болесним оцем и мајком остао је млађи брат **Момчило**, а Миле се упутио у неизвесност.

Није стигао далеко, до Бујановца, као и већина оних који нису имали “нешто” у централној Србији. Тамо се задржао скоро десет година, више није могао. Поднео је захтев да му се направи кућа и у врло кратком року следио је позитиван одговор.

“Ја сам 2009. године, одлучио да се вратим. Само годину дана касније захваљујући UNHCR-у, поред старе породичне куће, саграђена ми је нова. Мала, али условна. Са водом, купатилом и свим оним што је неопходно за живот. Још једино када бих пронашао неку животну сапутницу, онда би било много лакше. Сада

живим са братом и мајком, од њене пензије, тако да додатне приходе зарађујемо бавећи се пољопривредом. Међутим, недостаје и механизација и репроматеријал, а никада се не зна како ће нас време послужити. Тешко од тога може да се преживи”, закључује старији брат Цветковић.

Млађи Момчило ни једног тренутка није напустио родни дом. Остао је и опстао овде и не мисли да иде одавде. Има сличан проблем као и старији брат, није ожењен, а већ је време за стварање потомства. Цветковићи не траже много. Кажу да би могли да се издржавају од сточарства, имају своје ливаде, само им је потребна помоћ у набавци крива. Добро би им дошла и нека машина за прање кола, јер слободног времена имају довољно, а тим бизнисом би увелико помогли скромни кућни буџет.

О сталном запослењу готово да и не размишљају јер знају колико је то тешко, али скромне жеље ове браће уз мало добре воље лако се могу испунити. А њиховим останком овде и ширењем породице, српска заједница у Клокоту била би знатно јача.

РЕГИСТРАЦИЈОМ ДО ПОВРАТКА(3)

У периоду од 01. септембра до 31. децембра 2010. године, Унија је спровела истраживање стања

повратничких породица на простору Косова и Метохије, које су се вратиле по процесу регистрације од 06. априла 2009. године. Овај пројекат финансиран је од стране Министарства за Косово и Метохију. У овом броју, говоримо о резултатима истраживања у Приштинском и Призренском региону, где повратак није добио

прелазну оцену.

*Припремио: Бољдан Меанџија**

ПРИШТИНСКИ РЕГИОН

Пре почетка оружаног сукоба 1999. године у општини Приштина је према попису из 1991. године живело 205.093 становника. Од тог броја 161.314 становника било је албанске етничке припадности, 27.293 Срба, 6.625 Рома и 9.861 осталих (Црногораца, православних муслимана, Турака и других). Након потписивања војно-техничког споразума у Куманову 9. јуна 1999. године и доласка међународних снага на Косово и Метохију, општину Приштина је напустило преко 15.000 Срба, више од 5.000 Рома и преко 8.500 припадника осталих националности. Према подацима из 2000. године у општини Приштина је тад боравило 12.000 становника српске националности и хиљаду припадника ромске популације.

у највећем броју случајева и даље живе у изузетно лошим условима. Већина породица у овим центрима прима помоћ од Комесаријата за избеглице Р. Србије.

У 2009. години Министарство за Косово и Метохију и UNHCR су покренули регистрацију расељених лица у сврху повратка. До септембра 2010. године у општину Приштина су се вратиле 24 повратничке породице по процесу регистрације из 2009. године. Ипак, након истраживања Уније Савеза удружења интерно расељених лица у општини Приштина, утврђено је да је 9 повратничких породица присутно на повратничким локацијама и оне се налазе у Лапљем Селу.

ЛОШИ РЕЗУЛТАТИ ПОВРАТКА

Приликом истраживања обиђене су следеће повратничке локације: Приштина, Лапље Село, Грачаница, Косово Поље, Липљан, Бресје и Батусе.

У Приштини је регистровано двоје повратника по списку Министарства за Косово и Метохију. На терену није пронађен ниједан регистровани повратник. Са једним повратником је успостављен контакт телефоном, те је он изјавио да је и даље у Београду, кућа му није реновирана и ништа ни од кога није добио. Повремено одлази у Чаглавицу и покушава да добије конкретан одговор о повратку. Тешко успоставља контакт са UNHCR Приштина и Министарством за заједнице и повратак. Не сматра себе повратником и није анкетирани. Други повратник је недоступан.

У Лапљем Селу евидентирано је двадесет повратника који су добили станове. Сви су дошли уз асистенцију UNHCR-а. На терену је анкетирано 9 породица, који су нађени на повратничкој локацији. Један повратник у Лапљем Селу добијени стан је уступио братанцу и његовој породици која има статус

Општина Приштина	Косовски Албанци		Косовски Срби		Роми и остали		Укупно	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Попис 1991.	161.314	78,65%	27.293	13,31%	16.486	8,04%	205.093	100%
2000, ОЕБС	550.000	97,38%	12.000	2,12%	2.800	0,5%	564.800	100%
2010	495.000	99%	2.000- 2.500	0,45%	2.740	0,55%	500.000	100%

Према актуелној процени општине у општини Приштина тренутно живи око 500.000 становника, од чега свега 2.000 припадника српске националности, 30 припадника ромске популације, 485 Ашкалија, 150 Бошњака и 1.100 Турака. Ипак, по процени ОЕБС-а тренутно у општини Приштина живи између 2.000-2.500 Срба, 25 Рома, 485 Ашкалија, 230 Бошњака и 2.000 Турака. У региону Приштине, косовски Срби чине мањину у четири од укупно седам општина: Приштина (где чине око 0,4%-0,5%), Косово Поље (1,6 %-2%), Липљан (2,63%) и Обилић (10%)⁶. Формирање нове општине Грачаница, где косовски Срби чине већину, довело је до смањења броја косовских Срба у три општине: Приштина, Косово Поље и Липљан. Око 1.960 косовских Срба и даље је расељено у региону Приштине и углавном су концентрисани у Грачаници и у околним селима у јужном делу Приштине. Два колективна центра пружају смештај расељеним лицима у Грачаници, која

интерно ИРЛ. Осталих 10 контактирани су телефоном. На питање зашто се не налазе на повратничким локацијама, одговорили су да немају запослење и економске услове за живот и да због тога долазе повремено у станове у Лапљем Селу. Од девет анкетираних повратника, осам је изјавило да су се вратили кроз процес регистрације, док се један анкетирани повратник изјаснио да се није вратио кроз процес регистрације. Сви анкетирани повратници усељени су у нову зграду и добили су стан са намештајем. Ипак, шесторо од девет анкетираних је изјавило да није задовољно условима становања. Пожалили су се на недовољан стамбени простор за породице у којима млађи чланови планирају да се ожене. Од помоћи добили су једино прехранбене пакете UNHCR-а за 6 месеци и 2 метра дрва прошле зиме. Седам испитаника се није изјаснило око примања, док је један испитаник одговорио да је стално запослен, док други прима пензију. Проблеми са ко-

јима се сусрећу углавном је посао за млађе чланове породице или проблеми са документацијом (не могу да изваде косовску личну карту више месеци, не могу да регулишу социјалну помоћ, вакцинацију за дете или сл.). Углавном не желе да се лише избегличког статуса у месту расељења и то је суштина проблема, те због тога не могу да добију повратничку помоћ од Министарства за Косово и Метохију. Троје младих повратника завршило је факултет и сада су без посла. Покушавају сами да пронађу посао, распитују се у школама, али је за њих тешко, с обзиром да нису из ове средине. Што се тиче безбедности и информисаности одговор је задовољавајући. Једна девојка добила је запослење у Гњилану, те из Лапљег Села путује аутобусом сваки дан на посао. Једном социјално угроженом самцу НВО “Срећна породица” је нашла запослење. Средства информисања на матерњем језику су им доступна. Што се тиче употребе матерњег језика у јавним службама косовских институција изјавили су да користе српски језик у јавним службама и да им радници косовских служби одговарају на српском језику. Безбедносних проблема нису имали. На питање да ли су задовољни подршком међународних институција дали су просечену оцену 3.4; за косовске институције 3.1; за институције Р. Србије 2.7 и за невладине организације 3.4. Из ових података може се видети да су задовољни радом међународних институција и невладиних организација, док су делимично задовољни радом институција Р. Србије.

У ГРАЧАНИЦИ ТРОЈЕ ПОВРАТНИКА

У Грачаници су евидентирана три повратника по процесу регистрације од стране Министарства за Косово и Метохију. Ипак, само два повратника се налазе у Грачаници, док се трећи евидентирани повратник вратио у Краљево јер му није направљена кућа и на послу је добио отказ. Двојица су се вратила у куће својих родитеља. Једном је обећана градња куће, али осим прехранбених пакета ништа не добија. Овај Ром има супругу и троје деце, од којих је најстарији син од 14 година болестан од леукемије и хепатитиса Б. Са мајком и породицом, овај човек живи у две собице. Од њега захтевају обимну документацију како би размотрили могућност градње куће (UNHCR и Министарство за заједнице и повратак).

Друга повратничка породица се вратила самостално. UNHCR их је касније евидентирао и доделио пакете само за

децу и супругу која је евидентирана као носилац домаћинства (супруг нема избегличку легитимацију). Овај човек је сам адаптирао кућу и има добру идеју за сопствени бизнис. Анке-

тирани има четворо деце и собе у којима спавају су без изолације. Није задовољан условима становања. Добио је прехранбени пакет од UNHCR-а за шест месеци и дрво за огрев. Повереник је само регистровао повратак, али никаква помоћ му није пружена. Запослен је, ради као портир у Дому здравља и повремено свира по кафанама и слављима. Као могућност додатне зараде види у томе да оформи оркестар и да набави музичке уређаје.

Средства информисања на матерњем језику су им доступна. Што се тиче употребе матерњег језика у јавним службама косовских институција изјавили су да користе српски језик у јавним службама и да им радници косовских служби одговарају на српском језику. Безбедносних проблема нису имали. Нису задовољни подршком институција Р. Србије и невладиних организација, док су делимично задовољни подршком међународних институција и косовских институција.

У Косово Пољу по списку Министарства за Косово и Метохију регистровано је 7 повратничких породица. Две породице контактиране су телефоном и од њих је добијен одговор да им нису направљене куће и да се налазе у месту расељења. Осталих пет повратничких породица није нађено на повратничким локацијама.

У село Бресје (Општина Косово Поље) вратила су се три брата и супруга једног од њих у малу и стару родитељску кућу. Мушкарци су без посла и примања. Жена је запослена, док њихова мајка код које су се вратили прима пензију. Обећано им је да ће им се направити кућа, али их није нико обишао по том питању. Услови становања су незадовољавајући, кућа нема купатило. Ова повратничка породица вратила се кроз процес регистрације и од помоћи добили су прехранбене пакете од UNHCR-а и 2,5 метра дрва за огрев. Заинтересована је да се бави пољопривредом и да обрађује земљу коју поседују, али су им неопходне пољопривредне машине. Средства информисања на матерњем језику су им доступна. Што се тиче употребе матерњег језика у јавним службама косовских институција изјавили су да користе српски језик у јавним службама и да им радници косовских служби одговарају на српском језику. Безбедносних проблема нису имали. Нису задовољни подршком институција, једино су делимично задовољни подршком међународних институција.

У селу Батусе (Општина Косово Поље) анкетирани су две повратничке породице. Једна породица са двоје мале деце вратила се спонтано у стару сасвим испуцалу кућу код оца који је болестан. Очекивали су помоћ у адаптацији куће, али нико им није помогао. Услови становања су незадовољавајући. Породица нема никаква примања, живе од очеве пензије. Не примају ни прехранбене пакете UNHCR-а, као ни дечји додатак. Добро би им дошле пољопривредне машине или би гајили козе. Нису имали безбедносних проблема.

Друга породица вратила се кроз процес регистрације са двоје одрасле деце код старих родитеља и живе од минималног личног дохода. Моле за посао за ћерку. Од помоћи добили су прехранбене пакете од UNHCR-а и 2,5 метра дрва за огрев. Имали су безбедносне проблеме који су се одразили на економску ситуацију породице, односно украдене су им три стоне краве и трактор. Косовска полицијска служба поседује записник о починиоцима ове крађе, али су починиоци пуштени на слободу. Крађа је етнички мотивисана. Средства информисања на матерњем језику су им доступна. Што се тиче употребе матерњег језика у јавним службама косовских институција изјавили су да користе српски

језик у јавним службама и да им радници косовских служби одговарају на српском језику. Нису задовољни подршком институција.

У Липљану су регистроване две породице које су се вратиле по процесу регистрације. Ипак, једна породица се није вратила јер им није реновирана кућа, те се налазе у месту насељења.

Друга породица (Ашкалије) вратила се у мају 2010. године у властиту кућу која је потпуно реновирана. Услови становања су задовољавајући. Добили су повратничку помоћ од Министарства за Косово и Метохију, прехранбене пакете за 4

етничке припадности, 19.423 Бошњака, 10.950 Срба, 7.227 Турака, 3.963 Рома и 1.259 осталих. Након потписивања војно-техничког споразума у Куманову 9. јуна 1999. године и доласка међународних снага на Косово и Метохију, општину Призрен је напустило преко 97% српског становништва, док се број Албанаца, Турака и Рома повећао. Према подацима из 2000. године у општини Призрен је тад боравило 258 становника српске националности.

Према актуелној процени општине у Призрену тренутно живи око 196.616 становника, од чега свега 234 припадника српске националности, 21.975 Бошњака, 9.038 Турака и

Општина Призрен	Косовски Албанци		Косовски Срби		Бошњаци, Турци, Роми и остали		Укупно	
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%
Попис 1991.	132.591	75,59%	10.950	6,24%	31.872	18,17%	175.413	100%
2000, ОЕБС	181.531	76,92%	258	0,11%	54.250	22,99%	236.000	100%
2010	224.515	93,55%	185	0,08%	15.300	6,38%	240.000	100%

месеца од UNHCR-а, намештај, дрво за огрев, пољопривредни алат и пољопривредну механизацију. Поред повратничке помоћи, добијају и социјалну помоћ. Средства информисања на матерњем језику су им доступна. Што се тиче употребе матерњег језика у јавним службама косовских институција изјавили су да користе матерњи језик у јавним службама и да им радници косовских служби одговарају на матерњем језику. Нису имали безбедносних проблема и задовољни су радом свих институција.

РЕЗИМЕ

На основу извршеног истраживања утврђено је да су се већина анкетираних повратничких породица вратила кроз процес регистрације, односно у бројкама, 71 одсто анкетираних је враћено кроз процес регистрације, док су се 29 одсто анкетираних изјаснило да се вратило спонтано на Косово и Метохију у регион Приштине. Услови становања у повратничким локацијама оцењени су као незадовољавајући, односно 59 одсто анкетираних је изјавило да није задовољно са условима становања, док је 41 одсто анкетираних изјавило да је задовољно условима становања. Већина анкетираних је добила прехранбене пакете од UNHCR-а за шест месеци, помоћ у непрехрамбеним производима, огрев и намештај. Што се тиче социо-економске ситуације већина не добија повратничку помоћ од Министарства за Косово и Метохију. Повратници углавном не желе да се лише избегличког статуса у месту насељења и то је суштина проблема. Што се тиче подршке институција, анкетирани су дали следеће просечне оцене у оцењивању од 1 до 5: подршка међународних институција 3,92; подршка привремених институција самоуправе 3,07; подршка институција Р. Србије 3,00 и подршка невладиних организација 3,38. На основу ових података може да се види да су повратници најзадовољнији радом међународних, а најмање задовољство је изражено према подршци институција Р. Србије.

РЕГИОН ПРИЗРЕНА

Пре почетка оружаног сукоба 1999. године у општини Призрен према попису из 1991. године живело је 175.413 становника. Од тог броја 132.591 становника било је албанске

5.322 припадника ромске популације. Ипак, по процени ОЕБС-а12 тренутно у општини Призрен живи око 185 Срба, 10.000 Турака и око 220 Рома, док број Бошњака није утврђен. У региону Призрена, већина косовских Срба вратила се у општине Призрен и Ораховац. Број повратника косовских Срба је у сталном опадању. У региону Призрена у Ораховцу, живи стотинак расељених косовских Срба и већина их је смештена у горњем делу града Ораховац. Већина расељених лица је раније становала у доњем делу града, а сада су углавном расељени у горњем делу, који је и раније био насељен косовским Србима. У општини Призрен, неколико расељених косовских Срба приватно је смештено у Средачкој Жупи. Карактеристичан је случај и представника повратника у град Призрен, који је подржан у логистици 25. маја 2010. Његова примедба се односи на то да је са својом сапутницом (повратницом у Средску) остављен у центру града, без организоване подршке у прихват и смештају. Повратник се сам снашао око смештаја и привремено живи у Средској.

У 2009. години Министарство за Косово и Метохију и UNHCR су покренули регистрацију расељених лица у сврху повратка. До септембра 2010. године у Призрен се вратило 6 повратничких породица по процесу регистрације из 2009. године. Ипак, након истраживања Уније Савеза удружења интерно расељених лица у општини Призрен, утврђено је да су само две повратничке породице у време обиласка анкетара, биле присутне на повратничким локацијама.

Приликом истраживања обиђене су следеће повратничке локације: Призрен, Ораховац и Драгаш.

У Призрену (Средска) су анкетирани две повратничке породице, док је један повратник анкетирани у месту привременог боравка у Србији, који је изјавио да је морао да се врати у централну Србију јер му кућа још није завршена. У току градње је становао код комшије муслимана, али више не жели да му смета па је до завршетка градње куће дошао у место привременог боравка. Све три анкетирани породице вратиле су се кроз процес регистрације. Две породице су се вратиле у 2009. години а једна у 2010. години. Повратник у Локвицама живео је код комшије муслимана, док један повратник у Средској живи у викендици. Породице нису задовољне са условима становања. Повратник у Локвицама није добио ништа од помоћи, док се један анкетирани изјас-

ЧИЊЕНИЦЕ

нио да је добио само прехранбени пакет од UNHCR-a за два месеца, док је трећи анкетирани добио повратничку помоћ и прехранбени пакет од UNHCR-a за шест месеци. Већина чланова породице је остало у расељењу, а као разлог су наведени уништена имовина, недостатак адекватног образовања и ограничена могућност запослења. Као извор примања навели су повратничку помоћ (један анкетирани), пензију и социјалну помоћ. Средства информисања на матерњем језику нису им доступна, једино путем радија могу да се информишу на српском језику. Што се тиче употребе матерњег језика у јавним службама косовских институција анкетирани су изјавили да користе српски језик у јавним службама и да им радници косовских служби одговарају на српском језику. Нису имали безбедносних проблема и углавном су незадовољни подршком институција.

У ОРАХОВЦУ 10 РЕГИСТРОВАНИХ

У Ораховцу се по списку Министарства за Косово и Метохију налази 10 регистрованих повратника. Након провере на терену, установљено је да се сви налазе и централној Србији (већина у Краљеву). Двоје регистрованих повратника је анкетирано у Краљеву и према њиховој изјави, нису створени предуслови за њихов повратак. Очекивали су да ће се много више урадити на реконструкцији њихових домова. Сматрају да што се безбедности тиче, нема сметње да бораве у Ораховцу, али им је одрживост проблематична.

Драгаш-Гора: На списку се налази 28 корисника. Први контакт на терену (Драгаш-Гора, села Крстац, Кукљане, Глобочица, Враниште, Зли поток) покушан је 29/30.11. 2010., а други 15.12. 2010. У Гори је пронађена само једна породица и са њом урађена анкета. Због лоших временских услова и неприступачног терена, није могло да се дође до три породице. У местима привременог борава (централној Србији) обиђено је и анкетирано 10 корисника.

Карактеристично за анкетиране је то:

да је, према изјавама корисника, мали број примио договорену подршку у храни и привременом смештају. Ни један корисник није био подржан пуних 6 месеци. Намештај и огревно дрво, према изјавама, нико није добио.

ПОТПМОГНУТИ ПОВРАТНИЦИ У ГОРУ

За разлику од других места на Косову и Метохији, процена је да су повратници у Гору релативно потпомогнути са грантовима за реконструкцију кућа (3-5.000 еура), иако они и даље изражавају незадовољство.

У два случаја, општина је повратницима, који нису имали своју имовину, поклонила земљиште за градњу куће.

Карактеристично је такође да се у три случаја јавља ситуација да су лица већ била повратници 1999. и 2000. године, па се поставља питање како су поново могла да се региструју као повратници и добију асистенцију. Такође се јавља, код анкетираних у два случаја, да регистровани повратници немају статус ИРП, нити расељеничку легитимацију. Већина корисника се вратила самоиницијативно. Нису имали подршку у превозу, али добили су друге издове помоћи, као што је асистенција међународних организација (UNHCR).

Као разлог за садашњи боравак у централној Србији наводе: лечење, боље услове живота и могућност одрживости, сурове услове зими у тим крајевима.

Средства информисања на матерњем језику нису им била доступна. Што се тиче употребе матерњег језика у јавним

службама косовских институција анкетирани су изјавили да користе матерњи језик у јавним службама и да им радници косовских служби одговарају на њиховом језику. Нису имали безбедносних проблема и углавном су незадовољни подршком институција.

РЕЗИМЕ

На основу извршеног истраживања утврђено је да се већина регистрованих повратничких породица не налази на повратничким локацијама. У Ораховцу нико од регистрованих повратника није био на повратничкој локацији. Сви се налазе у расељењу у централној Србији и као разлог невраћања у Ораховац су навели да нису створени одрживи услови за повратак, односно да им куће нису реконструисане у потпуности и да не постоје одрживи економски програми за њихов повратак.

У Драгашу је такође слична ситуација као и у Ораховцу. Непостојање одрживих услова за повратак је један од основних разлога што су регистроване повратничке породице и даље у расељењу у централној Србији. Као разлог за садашњи боравак у централној Србији наводе: лечење, боље услове живота и могућност одрживости, сурове услове зими у тим крајевима. Средства информисања на матерњем језику нису им била доступна. Што се тиче употребе матерњег језика у јавним службама косовских институција, анкетирани су изјавили да користе матерњи језик у јавним службама и да им радници косовских служби одговарају на њиховом језику. Нису имали безбедносних проблема и углавном су незадовољни подршком институција.

Што се тиче Призрена већина повратника је остало у расељењу, али и чланови породица од повратника који су затечени на повратничким локацијама. Као разлог останка у расељењу су наведени уништена имовина, недостатак адекватног образовања и ограничена могућност запослења. Као извор примања затечени повратници навели су повратничку помоћ (један анкетирани), пензију и социјалну помоћ. Средства информисања на матерњем језику нису им доступна, једино путем радија могу да се информишу на српском језику. Што се тиче употребе матерњег језика у јавним службама косовских институција, анкетирани су изјавили да користе српски језик у јавним службама и да им радници косовских служби одговарају на српском језику. Нису имали безбедносних проблема и углавном су незадовољни подршком институција. Четврти наставак текста "Регистрацијом до повратка" објавићемо у наредном броју.

КАНЦЕЛАРИЈА УНИЈА М НАСТАВИЛА СА РАДОМ У ГРАЧАНИЦИ

НАГЛАСАК НА ПРАВНОЈ ПОМОЋИ

Крајем априла, Канцеларија Унија М, наставила је своје активности на Косову и Метохији. Због финансијских проблема рад ове Канцеларије, чије је седиште било у Приштини, био је један временски период замрзнут. Унија М, чије је седиште пребачено у Грачаницу, наставља да пружа подршку расељеним и другим лицима, како би што лакше дошли до информација везаних за повратак, имовинска и друга питања. Тренутно у просторијама Уније М највише пажње посвећено је имплементацији пројекта “Подршка избеглицама и расељеним лицима у Србији” у решавању њихових имовинских проблема, односно пружању правне помоћи. Овај пројекат финансира Европска унија, а имплементира за DIADIKASIA Business Consultants S. A. Consortium.

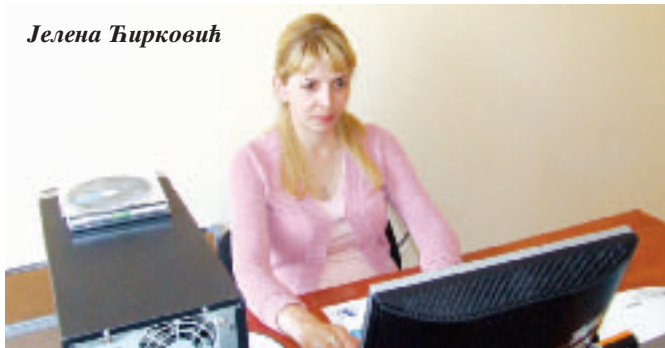
Нове просторије Уније М налазе се у улици преко пута школе у Грачаници, а приликом нашег обиласка читав овај део града претворен је у једно велико градилиште.

ЛОГИСТИЧКА ПОДРШКА

То наравно нимало не смета **Јелени Ђирковић** да редовно извршава своје обавезе, иако на радно место долази из десетак километара удаљеног Липљана. Ова службеница Уније нам прича да је Канцеларија увек на услузи свим расељеним лицима која овде навраћају из централне Србије, како би добили актуелне информације о повратку у места из којих су избегли, о питањима личних докумената, а посебно о пружању правне помоћи, односно решавању многобројних имовинских питања. О томе много више знају људи из правне помоћи DIADIKASIA-е чија им представница **Јелена Поповић** скоро два месеца стоји на располагању.

Док чекамо да се она врати са једног од рочишта, настављамо разговор са Јеленом Ђирковић често прекинут звоњавом телефона. Прича нам да се доста људи јавља, да траже разне информације и савете. На питања везана за повратак и друга из делокруга Уније сама даје одговоре, док она која се односе на правну помоћ прослеђује

Јелена Ђирковић

Јелена Поповић

колегиници из суседне канцеларије.

Представница Уније М, нас упознаје да ова канцеларија пружа и логистичку подршку Унији - Савезу удружења интерено расељених лица са КиМ, чије је седиште у Београду, као и многобројним чланицама Уније, широм централне Србије, чије адресе и телефоне можете пронаћи на последњој страници нашег часописа.

ОД САВЕТА ДО ЗАСТУПАЊА

У међувремену је стигла и друга Јелена, Поповић. Ова дипломирана правница, скоро десет година, у разним невладиним организацијама, бави се питањима пружања правне помоћи избеглим и расељеним лицима. Вероватно је и то био разлог њеног доласка овде, а други је свакако и тај што њена породица живи овде у Грачаници.

“Подршка избеглицама и расељеним лицима у Србији”, назив је пројекта правне помоћи, који на неки начин представља наставак ранијег имплементираних од стране Данског савета за избеглице, сазнајемо од наше саговорнице. Овај пројекат односи се, пре свега, као што му и само име каже, на пружање правне помоћи избеглим и расељеним лицима у Србији, али и интерно интерно расељеним лицима на Косову и Метохији.

“Радимо многе ствари, од усмених савета, овде у канцеларији до заступања на судовима предмета који су преузети од Данског савета за избеглице. Отварамо и нове предмете, тако да свако заинтересовано лице, ако има потребу за правном помоћи, може да нас позове и дође овде у канцеларију у Грачаницу, како бисмо се договорили око тога шта је најбоље урадити по питањима решавања њихових проблема”, истиче Јелена Поповић, додајући да се овој канцеларији могу обратити и лица чији су предмети раније били код Данског савета за избеглице.

Забележио: **Милан Кончар**
Фото: **Горан Томић**

КОНТАКТ

УНИЈА М, Грачаница бб (Преко пута школе)
Тел. 038/ 64 735

ОРГАНИЗАЦИЈА “ЈУГ” КРАЉЕВО ОРГАНИЗОВАЛА РАДИО ЕМИСИЈУ ЧИЈЕ СУ ТЕМЕ БИЛЕ ПРАВНА ПОМОЋ И ЗАПОШЉАВАЊЕ

ДОСТУПНОСТ ИНФОРМАЦИЈА

У емисији чији су учесници били Мирјана Здравковић, представница UNHCR-а Канцеларија Краљево, Данијела Варшић и Мирза Јовичић, испред њима правне помоћи DIADIKASIA- канцеларија Краљево, Александра Божовић из Националне службе за запошљавање, Филијала Краљево и Бојан Ђирковић, представник организације “Јуџ”, разговарало се о актуелној ситуацији у Краљевачком региону, везаној за запошљавање и пружање бесплатне правне помоћи расељеним лицима.

У уводном делу емисије Мирјана Здравковић упознала је слушаоце са активностима које спроводи UNHCR, о питањима које превазилазе дате теме, као што су регистрација, повратак, доступност јавних служби и многа друга која ова међународна организација спроводи са својим партнерима. О истим питањима ставове организације Југ изнео је и представник овог удружења расељених.

Излагање у вези запошљавања изнела је Александра Божовић, шефица Одсека за посредовање у запошљавању и планирању каријере у Филијали Националне службе за запошљавање Краљево. Најинтересантније детаље њеног излагања пренећемо у наредном броју, а у овом ћемо се мало више осврнути на пружање бесплатне правне помоћи.

Данијела Варшић изнела је детаље пројекта “Подршка избеглицама и расељеним лицима у Србији” у решавању њихових имовинских проблема, пројекат који финансира Европска унија, подржава Министарство за КиМ, а имплементира га DIADIKASIA Business Consultants S. A. Consortium.

“Циљ пројекта је да се побољша пружање правне помоћи избеглим и расељеним и да се повећа доступност ових информација тим циљним групама. Реализација пројекта почела је новембра прошле и траје до новембра 2012. године. То је на неки начин наставак претходног

Госћи емисије Данијела Варшић и Мирза Јовичић

пројекта који је водио Дански савет за избеглице, а у оквиру пројекта раде седам правника и два експерта за комуникације у мрежи коју чине пет канцеларија на целој територији Србије и Косова и Метохије”, навела је Данијела Варшић из Краљевачке канцеларије.

“С пројектом смо преузели и правну документацију од Данског савета, нешто мало више од хиљаду предмета, додао је Мирза Јовичић, правник у канцеларији у Краљеву, истичући да највише има имовинских захтева, затим заступања пред судовима и другим институцијама на Косову и Метохији.

“Завршили смо преузимање предмета од Данског савета до средине јуна месеца, а досада смо запримили још 55 нових захтева. Важно је напоменути да људи који нам се обраћају за правну помоћ морају бити ИПЛ и морају бити у имовинском положају да нису у стању да сами ангажују свог адвоката на КИМ. Не бавимо се вађењем папира, али све што се тиче имовинских спорова ми радимо за њих, као нека врста народних адвоката на суду”, закључио је он и позвао расељена лица да се обрате правницима у њиховим канцеларијама.

Текст и фотографија: **Бојан Ђирковић**

Канцеларије правне помоћи:

Београд,

Трг Николе Пашића 12/7, IV спрат
е-mail: info@pravnapomoc.org
тел: + 381 11 3342 115, fax: + 381 11 3342 108

Краљево

Хероја Маричића 47
Тел/fax: + 381 36 315 760
е-mail: info.kv@pravnapomoc.org

Ниш

Генерала Транијеа 4
Тел/fax: + 381 18 254 993
е-mail: info.ni@pravnapomoc.org

КОСОВО И МЕТОХИЈА

Косовска Митровица

Краља Петра I бб
Тел/fax: + 381 28 424 021
е-mail: info.kim@pravnapomoc.org

Грачаница

Грачаница бб (Канцеларија УНИЈЕ М)
Тел/fax: + 381 38 64 735
е-mail: info.gc@pravnapomoc.org
За додатне информације можете бесплатно позвати број **0800 108 208** са фиксне мреже и мобилне мреже Телекома (064 и 065)

ВРБИЧАНЦИ ДРУГУ ГОДИНУ ЗА РЕДОМ ПРОСЛАВИЛИ СЛАВУ ГДЕ СУ ТО ВЕКОВИМА РАДИЛИ У РОДНОМ СЕЛУ И ТАМО НАПРАВИЛИ

ПЛАН ЗА ОБНОВУ

Након што су једанаест година, своју славу "Света тројица" прослављали у расељеништву, прошле године, Врбичанци су се одважили да то ураде у свом селу. Није им било свеједно, уложили су многу храбрости, средстава, труда, али им се то исплатило. Ове године поново су, али сада у многу већем броју, обишли село и прославили славу. На таквим скуповима рађају се разне идеје и праве планови. Врбичанци крећу скромно, са идејом да обнове цркву, а након тога и своје деветнаест домова.

ПРИПРЕМЕ ЗА ПУТ

Прошлогодишња прослава сеоске славе Св. Тројице у Врбичану је очигледно дала видне резултате и пробудила емоције код свих Врбичанаца, расељених широм Србије и других места у којима су нашли уточиште.

И ове године са нестрпљењем се очекивао дан када ћемо организовано ићи у Врбичане и тамо прославити сеоску славу. Нећемо више да се окупљамо од места до места по централној Србији, јер је наше место окупљања Врбичане и за то нема алтернативе. Одлучили смо да славски колач не селимо из града у град, резање ће бити у Врбичану, испред започете Цркве Св. Тројице коју ћемо, ако Бог да, завршити ми или наша поколења. Домаћин славе, **Векослав Стефановић** са породицом, припрема колач и све друго што је потребно за тај свечани чин.

ИМА НАС СВУДА

Ове године је број заинтересованих већи него прошле године. Посебно нас радује број младих људи, а има и доста дама. Поучени позитивним искуством од прошле године, ми се и ове године обраћамо нашим провереним пријатељима из удружења "Свети Спас" Београд. Захваљујући њима и Министарству за КиМ, добили смо бесплатан превоз. Велики је број заин-

тересованих из Београда, Лазаревца, Смедерева, Младеновца, Крагујевца, Велике Планае, Крушевца, Краљева и других места. Међутим, број места у аутобусу је ограничен.

Надамо да ће нас идуће године бити много више. Било како било, 11. јуна крећемо из Београда. Успут по зацртаном плану, пристижу нови путници. На сваком стајалишту грљење, сузе и разговори пуни емоција и успомена. На административној линији са КиМ чека пратња КПС. Кажу да још то мора тако. А ако се мора, онда није тешко, каже стара народна узречица. На екипу која нас је пратила нисмо имали никакаве примедбе, напротив, били су целим путем веома коректни.

ПРИДРУЖИО СЕ И ОТАЦ МИХАЈЛО

На Брезовици сусрет са тамо смештеним Врбичанцима. Они су нам се сутрадан придружили и сви заједно, рано изјутра крећемо за Призрен и Врбичане. Испред Призрена обавезна пауза. Не могу Врбичанци да прођу, а да не сврате у манастир Светих Архангела посебно везано Хрисовиљом цара Душана. А дубока веза са овом светињом сеже вековима у назад. Према предањима старих, још за време турских времена мештани Врбичана су имали ту обавезу и задовољство да чувају манастир од турских завојевача.

Након завршене литургије дочекује нас игуман манастира **отац Михајло**. Радо прихвата молбу да пође са нама у Врбичане и да по први пут након 12 година као свештено лице изврши чин резања славског колача. Нашој радости није било краја. Врбичанци ће му због овог геста бити вечито захвални.

ДОЛАЗАК У ВРБИЧАНЕ

У Призрену нас је као и ранијих година сачекао превозник из Новог Села који нам је пружао услуге и при-

ликом прошлих долазака. Наиме до Врбичана, због лоше конфигурације терена аутобус не може да прође. Брзо преседамо у комби возила и устрепалог срца крећемо кућама, односно ономе што је остало од њих. Стижемо до Вртопа, места одакле се пешице иде до села.

Долазак у Врбичане је код свих изазвао велике емоције. Сећање на дане из детињства и поглед у рушевине и згаришта. Све смо то ћутке и са тугом поднели. Надамо се да ћемо успети да променимо ружну слику и да ће село заживети у много бољем светлу. Прво обилазимо гробље како би се поклонили сенама наших предака. Гробље јесте зарасло у шибље, али су порушени споменици подигнути на своја места. Вероватно су то урадиле наше комшије. Знају да смо једни другима стално помагали. Тај гест нам много значи, јер ако поштују наше мртве поштоваће и нас. Нема разлога да буде другачије.

РЕЗАЊЕ КОЛАЧА

Са гробља се враћамо помало утучени. Све је то нормално, па људи смо забога. Међутим, брзо се враћамо ведријим темама.

Почиње свечани чин, где отац Михајло доминирајући својим стасом и гласом почиње обред резања славског колача. Након 12 година чује се молитва, реже се славски колач, подиже високо. Руке мештана, као неком небеском силом саме се подижу високо, како би додирнуле колач и дале свој допринос овој прелепој "кореографији". Срца су нам устрептала, сузе у очима. Господе, хвала ти што и ово дочекасмо.

Део колача прво узима **Раде Ивановић**, домаћин наредне славе, а затим сви присутни. Ранијих година, пре свих ових догађања, било је музике, песме, игре. Сада није никоме стало до тога. Биће, надамо се, али када се макар једна кућа буде саградила.

ПЛАНОВИ ЗА БУДУЋНОСТ

За почетак ћемо урадити кров на започетој цркви како се не би урушили зидови.

Не можемо, а да још једном не поменемо наше драге комшије из Новог Села, који су и ове године дошли да нас посете честитају нам славу и појеле наш

скорији повратак. Ретки су случајеви тако добросуседских односа као што су наши. Ово село је мултиетничко и у њему живе Албанци и Бошњаци. Зато нам је и драже што су то поред нас и међу нама. У групицама или самостално свако обилази своју окућницу или имање. Сви помало поседају испред остатака кућа зараслих у коров. За неко чишћење и сређивање нема времена. Зато је договорено да када се буде радио кров на цркви, једна група будућих повратника проведе одређено време у село. А време неумитно брзо пролази. Почине окупљање и полазак за Призрен и даље дуг пут према централној Србији. Сви би хтели да се још који тренутак продужи боравак, међутим, такав је протокол и за сада су услови такви. Кренусмо сви погнутих глава и погледима упртих у земљу. Свима се у главама врзмају исте мисли: Када ћемо поново доћи?

Путовање назад траје дуго, скоро до поноћи. До кућа, односно "привремених домова" стижемо у раним јутарњим сатима. Најближи нас очекују да им онако уморни и тужни испричамо своје утиске. Излазимо им радо у сусрет, а у подсвести нам припрема славе за наредну годину. Неки од нас ће у Врбичане и раније. Договорили смо се да кренемо са обновом цркве, а након ње и наших домова. Са оваквим мислима, покушавамо да заспимо. А слике из Врбичана нам непрекидно пред очима.

Текст и фотографије:
Радојко Петковић - Раденце ИРЛ из Врбичана.

МЕЂУНАРОДНИ ДАН ИЗБЕГЛИЦА У БЕОГРАДУ УНИЈА ОБЕЛЕЖИЛА ТУРНИРОМ У ОДБОЈЦИ И ФУДБАЛУ

ДАН КАД СУ СВИ ПОБЕДИЛИ

Поводом Светског дана избеглица, 20. јуна, Унија је у Батајници организовала турнир у одбојци за девојчице и турнир у малом фудбалу за дечаке, узраста до 15 година, чији су родитељи избегли са простора Хрватске и Босне и Херцеговине, као и деца родитеља расељених са простора Косова и Метохије.

На спортском терену ОШ "Светислав Голубовић Митраљета" у Батајници, окупила су се деца из пет школа и насеља Батајница, Земун Поље и Угриновци.

На турниру је учествовало осам одбојкашких екипа и четири фудбалске екипе, а било је присутно око 150 деце. Сви учесници турнира добили су мајице са ло-

гоима Комесаријата за избеглице, Уније и спортског клуба "АС" из Батајнице, са којим је Унија организовала овај догађај. На мајицама је био слоган турнира под називом: СПОРТ ЈЕ МОЈА ЖУРКА. Турнир су отворили Богдан Меанџија, извршни секретар Уније и Душко Басрак, троструки првак света у кик боксу.

На крају ове манифестације најбољима су подељене медаље и пехари за освојена прва три места, али то није био основни циљ овог окупљања већ промоција спортског духа и заједништва.

Текст: **Б. Меанџија**
фото: **М. Војновић**

ОБЈЕКТИВ НА КИМ

Грачаница - улице...

... Призрен - куће.

Клокоџ бања - за реуму...

Лечилишћа:

... Врбичане - за душу.

Блажоје Јовановић у њушћом Новом Селу Мађунском...

*У обиласку:
... Бојан Дејановић у нешћо мање ојусћелом С. Бабушу.*

Фото: Радојко Петковић, Горан Томић и Златко Маверић

НАСТАВИТИ СА ОВАКВИМ ПРОЈЕКТИМА

У оквиру пројекта “Правна заштитна и економско оснаживање расељених лица са Косова”, који седму годину за редом финансира Амерички биро за становништво и миграције (BPRM) од 30. маја - 01. јуна 2011. године, у Зрењанину је одржан сајам послова. На сајму послова, који се у оквиру програма, одржава једном годишње, срело се 30 интерно расељених лица, чија је пословна идеја подржана кроз пројекат.

Био је ово сусрет интерно расељених лица, који су подржани ранијих година и оних који су подржани кроз овогодишњи пројекат. Сви су они захваљујући добијеном алату и опреми започели или проширили сопствени посао. Постали су мали привредници.

Сајам послова је организовала у оквиру пројекта “Католичка служба помоћи” са својим партнерима на пројекту, организацијама “Божур” и “Солидарност”.

У оквиру тродневног дешавања, разменили су информације и мале тајне успешног пословања. Такође, разменили су контакте и идеје да помогну једни другима, како кроз неке заједничке послове, тако и са препорукама и проширењем тржишта. Задовољна лица, успешне приче и речи хвале за оваку врсту подршке, свакако показују да се пројекат успешно реализује.

После оваквог сусрета сасвим је јасно да треба наставити са даљом подршком и пружити шансу и другим породицама, које су за собом оставиле све што су годинама стицали.

Текст и фото: **Славица Нина Милуновић**

Чланице Уније

Божур – Смедеревска Паланка, Француска 20, тел: 026/313-893, e-mail: bozur@verat.net

Глас Косова и Метохије – Београд, Скадарска 40а/II, тел: 011/275-4436, e-mail: gkim@eunet.rs, www.glaskim.rs

Завичај за повратак – Крагујевац, др Јована Ристића 212, тел: 034/387-714, e-mail: zavico@infosky.net

Југ – Краљево, др Љубинка Ђорђевића 31, тел: 036/320-430, e-mail: agrkovic@yahoo.com, aleksandargrkovic@unijakm.org

Свети Никола – Луја Адамича 26 Д, Нови Београд, Тел/факс: 011/26-06-930, e-mail: svnikola@snet.ty

Свети Спас – Београд, Балканска 25, тел: 011/2686-161, e-mail: svetispas@eunet.rs, www.svetispas.org

Срећна породица – Ниш, ТПЦ Калча ламела Д, I спрат, бр. 121, тел: 018/290-066, e-mail: vulicevicr@bankerinter.net

Унија – Канцеларија у Београду – Крунска 15, тел: 011/324-5410, 323-1005, 303-5392; Факс: 303-5393
e-mail: unijakm@eunet.rs, www.unijakm.org

Унија М – Грачаница бб, Приштина, +381(0)38 227 987, +381(0)62 518 108, +377(0)44 897-578,
e-mail: program@unijamkosovo.org, programunijam@yahoo.com

УНИЈА ИНФО – Главни и одговорни уредник: **Желько Ђекић**; Уређивачки одбор: **Златко Маврић** (председник), **Весна Петковић**, **Радмила Вулићевић** и **Богдан Меанџија** (чланови); Технички уредник: **Гордан Блажић**; Насловна страна: **UNHCR**
Адреса редакције: Крунска 15, 11000 Београд, тел/факс: 011/323-1005; Факс: 303-5393; e-mail: unijakm@eunet.rs
Штампа: “Maxima Graf”, Петроварадин; Тираж: 5000 примерака; Бесплатан примерак; ISSN 1820-3531, COBISS.SR-ID 117382153